

Sosiaali- ja terveystoimisto
Terveystoiminta

Tupakkatuotteiden ja nikotiinivalmisteiden
valvontasuunnitelma 2015–2019
Päivitys 2019
(liite 3)

Sisältö

1. YLEISTÄ	1
2. PAINOPISTEET	1
3. TARKASTUKSET	2
3.1 Tarkastusten sisältö.....	2
3.2 Kohteiden tarkastustiheys, riskiluokitus ja tarkastuksiin käytettävä aika	3
4. NÄYTTEENOTTO	3
5. SUUNNITTELEMATON VALVONTA	3
6. RESURSSIEN TARVE	4

Liiteluettelo

Liite 3.1	Tupakkalain valvonnan suunnitelmalliset tarkastukset 2018–2019
Liite 3.2	Suunnitelmalliseen valvontaan kuulumattomat rekisteröidyt kohteet

1. YLEISTÄ

Kunta on velvollinen laatimaan tupakkalain säännöllistä valvontaa koskevan suunnitelman. Kunnallisessa valvontasuunnitelmassa tulee ottaa huomioon valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma (tupakkalain 84 §).

Terveysvalvonnan tupakkavalvonta perustuu tupakkalakiin (549/2016). Lain 8 §:n mukaan kunta huolehtii alueellaan paikallisesta toiminnasta tupakoinnin lopettamiseksi. Kunta valvoo alueellaan:

- 1) tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden myyntiä ja muuta luovuttamista sekä omavalvontaa koskevien säännösten noudattamista
- 2) markkinointi- ja esilläpitokieltoja koskevien säännösten noudattamista
- 3) tupakointikieltoja ja -rajoituksia koskevien säännösten noudattamista.

Terveysvalvonta valvoo myös nikotiinivalmisteiden myyntiä lääkelain (395/1987) 54 a-e §:n mukaisesti.

2. PAINOPISTEET

Tupakkavalvonnan painopisteiden avulla voimavarat kohdennetaan suunnitelmallisesti ja riskiperusteisesti. Myös lainsäädännön muutoksista johtuvat valvonnan haasteet otetaan huomioon asettamalla ne etusijalle painotuksissa.

Terveysvalvonta valitsee painopisteet vuosien 2015–2019 valtakunnallisen valvontaohjelman vuosiksi 2018–2019 tehdyn päivityksen mukaisesti. Painopisteet on kuvattu taulukossa 1.

Kohde	Tupakkavalvonnan painopisteet 2018 - 2019
Tupakointikiellot ja rajoitukset	<ul style="list-style-type: none"> • Ravintoloiden tupakointitilat
Myynti ja mainonta	<ul style="list-style-type: none"> • Erityisliikkeet ja vähittäismyyntipakkaukset

Taulukko 1. Tupakkavalvonnan painopisteet 2018 – 2019

Ravintoloiden tupakointitiloja koskeva sääntely tuli voimaan vuonna 2007. Vanhimmat tupakointitilat ovat näin ollen saavuttaneet yli 10 vuoden iän. Tupakointitilojen toimivuuden kannalta on olennaista, että tiloja on huollettu tarvittavin väliajoin. Ravintoloiden tupakointitilojen valvonnassa on olennaista kiinnittää huomiota tupakointitilan omavalvontavelvoitteiden toteutumiseen, laitteiston huoltoon sekä toimivuuteen. Tupakointilasta ei saa levitä savua niihin tiloihin, joissa tupakointi on kielletty. Ravintoloiden tupakointitilat ovat tämän vuoksi tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonnassa painopistealueina vuosina 2018–2019.

Toisena merkittävänä osa-alueena myynnin ja markkinoinnin kannalta ovat tupakkalain alaisten tuotteiden vähittäismyyntipakkaukset. Uudessa tupakkalaisa vähittäismyyntipakkausten ominaisuuksia säädellään erittäin yksityiskohtaisesti. Vähittäismyyntipakkaukset ovatkin toisena painopistealueena myynnin ja markkinoinnin valvonnassa vuosina 2018–2019.

Ympäristöterveydenhuollon päällikkö varmistaa, että valvonnan painopisteiden huomioiminen toteutuu käytännössä. Painopisteet kirjataan terveystarkastuksen omiin työsuunnitelmiin.

Valvira tiedottaa mahdollisista valvontahankkeista, kun ne ovat ajankohtaisia.

3. TARKASTUKSET

Tupakkalain mukaisen tarkastuksen tarkoituksena on selvittää, ovatko tarkastuksen kohteen tilat ja toiminta tupakkalaissa asetettujen vaatimusten mukaisia. Tarvittaessa annetaan ohjeita, toimenpidekehotuksia ja määräyksiä, jotta lain edellytykset toteutuvat.

Tupakkalain toteutumista voidaan valvoa samalla, kun valvontakohteeseen kohdistetaan muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa, tai erillisillä tarkastuksilla. Esimerkiksi elintarvikemyymälöihin ja kioskeihin kohdistuvan muun ympäristöterveydenhuollon lain mukaisen tarkastuksen yhteydessä on luontevaa valvoa myös tupakan myyntiä ja mainontakieltoa tupakkalain perusteella sekä tarvittaessa nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyntiä lääkelain perusteella. Joissakin terveydensuojelulain mukaisissa tarkastuskohteissa, kuten päiväkodeissa ja oppilaitoksissa, on terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen yhteydessä usein perusteltua tarkastaa samalla tupakkalain noudattaminen. Jos tarkastuksessa havaitaan puutteita tupakkalain noudattamisessa, tehdään tarkastuskohteeseen tupakkalain mukainen tarkastus.

3.1 Tarkastusten sisältö

Suunniteltujen tarkastusten sisältö on määritelty Valviran ympäristöterveydenhuollon ekstranetin Asiakirjamallit-välilehdellä. Pietarsaaren terveystarkastuksella ei ole omia tarkastuslistoja tupakkavalvontaa varten.

Tarkastukset tehdään yleensä ilman ennakoilmoitusta ja jonkin muun lain, esim. terveydensuojelu- tai elintarvikelain mukaisen tarkastuksen yhteydessä.

Suunnitelmallinen tarkastus

Suunnitelmallisella tarkastuksella tarkoitetaan valvontasuunnitelmaan kuuluvaa tarkastusta. Myös uuden valvontakohteen alkutarkastus luetaan suunnitelmalliseksi tarkastukseksi.

Seurantatarkastus

Seurantatarkastuksella tarkoitetaan tarkastusta, jossa tarkastetaan, onko aikaisemmassa tarkastuksessa todetut puutteet korjattu.

Projektitarkastus

Projektitarkastus tarkoittaa tarkastusta, joka sisältyy valvontaprojektiin, jonka tarkoituksena on tietyn valvonta-alan selvittäminen tai edistäminen. Projektit voivat olla valtakunnallisia valvontaprojekteja tai omia paikallisia projekteja ja ne voivat sisältyä valvontasuunnitelmaan.

Ennakkotarkastus

Ennakkotarkastus voidaan tehdä toiminnanharjoittajan pyynnöstä.

3.2 Kohteiden tarkastustiheys, riskiluokitus ja tarkastuksiin käytettävä aika

Tupakkalain valvontasuunnitelma laaditaan valvontakohteiden valvontatarpeen perusteella.

Valvontakohteet kirjataan VATI-ohjelmaan ja valtakunnalliseen YHTI-rekisteriin. Ohjelmaan kirjataan myös suoritteet, kuten tarkastukset ja näytteenotot sekä kulunut aika. Vuodeksi 2019 ei ole tehty kohdekohtaista riskinarviointia. Sen vuoksi käytetään vuosien 2015–2019 valtakunnallisessa tupakkalain valvontaohjelmassa määritetyjä tarkastustiheyksiä. Tupakan vähittäismyyntipaikkojen valvonnasta peritään vuosittainen valvontamaksu, jolla katetaan tupakkatuotteiden myynnin valvonnasta aiheutuneet kustannukset. Tarkastustiheydet ilmenevät liitteestä 3.1. Suunnittelematonta valvontaa koskevassa liitteessä 3.2 mainituissa kohdetyypeissä suoritetaan valvontaa terveydenhuoltolain mukaisen suunnitelmallisen tarkastuksen yhteydessä tai tehdään tarkastuksia ja muita valvontatoimenpiteitä pyynnöstä tai valitusten perusteella.

4. NÄYTTEENOTTO

Tupakkalain mukaisella tarkastuskäynnillä käytetään ensisijaisesti aistihavaintoihin perustuvaa arviointia. Esimerkiksi tupakointikieltoja- ja rajoituksia koskevilla tarkastuskäynneillä ilmassa voidaan todeta olevan tupakansavua, jos savu on nähtävissä, haistettavissa tai tunnettavissa. Jos tarkastusta suorittavalla henkilöllä on jokin hajuain toimintaan vaikuttava sairaus tai haitta, on myös toisen viranhaltijan osallistuttava tarkastukseen.

Tupakansavun kulkeutumista esim. tupakointihuoneessa voidaan lisäksi selvittää merkkiainetutkimuksella. Aistinvarainen arvio tupakansavusta on kuitenkin ensisijainen menetelmä savuhaitan toteamiseksi, sillä tupakansavun hajukynnys on matalampi kuin tupakansavun mittauskynnys.

Tupakkalain myynnin ja mainonnan valvontaan ei yleensä liity näytteenottoa, mutta se on kuitenkin tietyissä tilanteissa mahdollista. Lisäksi Valvira voi tehdä näytteenottopyyntöjä kunnalle yksittäisissä mainonnan- tai laadunvalvontaan liittyvissä asioissa. Näihin liittyvistä käytännön järjestelyistä sovitaan tapauskohtaisesti. Pelkkä näytteenotto ilman muita valvontatoimia ei ole tässä ohjelmassa tarkoitettu tarkastus.

5. SUUNNITTELEMATON VALVONTA

Kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvän säännöllisen ja suunnitelmallisen valvonnan lisäksi on huomioitava muu kunnan tehtävänä oleva valvonta sekä siihen varattavat henkilöresurssit ja työaika. Suunnittelematonta valvontaa on esimerkiksi:

- ilmoitusten ja hakemusten käsittely
- valitukset, jotka koskevat tupakan myyntiä alaikäisille

- myyntilaparikkomuksia, tupakan mainontaa, tupakkatuotteiden tai niiden tavamerkkien esilläpitoa tai tupakointikieltojen rikkomista
- asiakasyhteydenotot sekä niihin liittyvät selvitykset ja valvontatoimet (reaktiivinen valvonta)
- lausunnot muille viranomaisille
- toimiminen tupakkalain asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana (esim. koulutukset, konsultaatiot)
- tietojärjestelmien ja kohderekisterin ylläpitäminen
- tietojen kirjaaminen keskitettyyn YHTI-tietojärjestelmään
- toiminnan kehittäminen: (näkyvyys, riskinarviointi, vaikuttavuus)
- valvonnan laadun kehittäminen

Kunnan suunnittelemaan työtötehtäviin on lisätty tupakointikiellon määrääminen asuntoyhteisöön hakemuksen perusteella (tupakkalain 79 §). Asuntoyhteisö voi hakea kunnalta tupakointikiellon määräämistä asuntoyhteisön rakennuksen huoneistoihin kuuluville parvekkeille, huoneistojen käytössä oleviin ulkotiloihin ja huoneistojen sisätiloihin. Kunnan on määrättävä tupakointikielto hakemuksessa tarkoitettuihin tiloihin, jos tiloista voi niiden rakenteiden tai muiden olosuhteiden vuoksi muutoin kuin poikkeuksellisesti kulkeutua tupakansavua toiselle parvekkeelle, toiseen huoneistoon kuuluvan ulkotilan oleskelualueelle tai toisen huoneiston sisätiloihin. Kunnan on peruutettava määräämänsä tupakointikielto asuntoyhteisön hakemuksesta, jos kiellolle ei muuttuneiden olosuhteiden vuoksi ole enää perusteita.

Suunnittelemaan valvontaan kuuluvat kohteet on kuvattu liitteessä 3.2.

Valituksista johtuva valvonta on etusijalla suunnitelmalliseen valvontaan nähden, koska nämä tapaukset perustuvat yleensä epäilyyn tupakkalain määräysten rikkomisesta.

6. RESURSSIEN TARVE

Suunnitelmallisen valvonnan resurssien tarve on laskettu vastaaviin tarkastuksiin vuosina 2017–2018 kuluneiden keskimääräisten aikojen mukaisesti. Ks. liitteen 3.1 tarkastussuunnitelma.

Myös suunnittelemaan valvonnan työaikatäve otetaan huomioon resurssitarvetta laskettaessa. Resurssitarvetta koskeva kooste on suunnitelman yleisessä osassa.

Tupakkalain valvonnan suunnitelmalliset tarkastukset 2019

Tupakkalain mukainen kohdetyyppi	Toimintatyyppi	Tarkastustiheys/vuosi	Aika / tarkastus (t)	Kohteiden määrä	Tarkastukset 2019
Tupakointikiellot ja -rajoitukset	Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa on erillinen tupakointitila (Y4.080)	0,3	2	3	3
Tupakkatuotteiden myynti, mainonta ja esilläpito	Vähittäismyynti (myös tukkumyymälät, joissa on vähittäismyyntiä) (Y4.010)	0,5	2	52	22
	Tupakkatuotteiden tukkumyynti (Y4.020)	0,5	2	0	0
SUMMA (kpl)				55	25
KÄYTETTY AIKA (htp)					4,6

Suunnitelmalliseen valvontaan kuulumattomat rekisteröidyt kohteet

Suunnitelmalliseen valvontaan kuulumattomat kohteet

Tupakkalain mukainen kohdetyyppi	Toimintatyyppi	Kohteiden määrä
Tupakointikiellot ja -rajoitukset	Lasten päivähoito	42
	Koulut ja muut oppilaitokset	60
	Lastenkodit ja lastensuojeluyksiköt	5
	Muut julkiset tilat	122
	SUMMA (kpl)	229